מסורת השס

עם רצון . אלמא יש שעה שהיא של רצון : **כביר לא ימאס** . תפלת הרבים לא ימאס : **מקרב לי** . ממלחמות הבאות עלי : **כי ברבים היו עמדי** . שהתפללו עמי : **פדה בשלום** . שעסק בדברי שלום דהיינו תורה דכתיב וכל נתיבותיה שלום (משלי ג) וכן גמילות חסדים נמי שלום הוא שמתוך שגומל חסד בגופו תורה אור לחבירו הוא מכיר שהוא אוהבו **ונלחמו** . **הגני נוחשש מעל אדמתם** . סיפיה דקרא הוא: **מקדמי** . שרבית כלומר מן מאריכין בבית הכנסת: **שיעור של שני פחמים** . רוחב יכנס לפנים שלא יפגע בהם סמוך לפתח דגרמא עליו כמשוי עטוב בית הכנסת ויהא מזומן סמוך לפתח ללאת: **יתפלל נעים מנא** . יתפלל שיהו מצויין לו כשיצטרך : **נעים מנא זו מיפה** . שימות במיתה יפה ונאה : **אסברא** . אשמעי״ אגמרא בלע״ז שבתוך הגוף: **כחיזרא בגבבא דעמרא דלאחורי נשרא** . כעניני הסירים הנסבבים בגזת הצמר כשאדם נותק בחזקה ומשליך לאחור שאי אפשר שלא יתפשט בו כל ימי חייו ולא ביום קבורתו עד שהיא הולכת עפר האחרונה שבכיסו קבורתו : **זיבולא** . פלא״דא בלע״ז : **נעים מנא זה בית הכסא** . שיהא רך במקום שיש בית הכסא סמוך לו לפי שהיתה קרקע של בגל מצולת מים ואין יכולין לחפור שם חפירות והיו צריכין לנאת בשדות ולהתרחק מאד : **המצויינים** . ליון ואסיפה לבור : **ביני עמודי** . שבית המדרש נכון עליהם מלמעלה : **שכל זמן שאמרי בן גרא קיים כו׳** . דסמוך למיתת שמעי כתיב ויתחתן שלמה את פרעה (מלכים א ג): **פא דכייף ליס** . אם כפוף הוא לרבו לקבל תוכחתו ידור אצלו. ואם לאו טוב להתרחק ממנו **ויהי מזיד** : **מהדר אפיה וגרים** . משנתו כשקורין בספר תורה : **ישנים פרשיותיו** . של כל שנה ושנה : ואפילו

(ג) **רב** שנה מהדר אפיה וגרים . ואי״ת והא אמרינן בסומה (פ״ז ד׳ לט.) מאי דכתי׳ וכפתחו עמדו כל העם (נחמיה ח) כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפי׳ בדבר הלכה אי״ת לומר האם אי״ירי בקול רם כדי שלא יבטלו קול קריאת התורה והכא אי״ירי בנחת, והאי דקא מהדר אפיה רבותא משמע אע״ג דמהדר אפיה שנראה כמניח ספר תורה שפיר דמי והאי דאהדר אפיה כדי שיכון גלסתו. גרב אלפס (מגילה פ״ד) כתב דס״ג מפרשי דוקא שיש שם עשרה אחריני אז יכול ללמוד . אבל אין שם עשרה כי אם עמו לא . והכא מייירי שהיו שם עשרה בלא הוא ועוד תירץ אלפסי שאני רב שנחת שתורתו אומנתו הוא . (ו) ותנן מסתבר לן כי הא *תירוצא: **שנים** מקרא ואחד תרגום . (ז) יש מפרשים והוא הדין לנועזות בלע״ז שלהן הוי כמו תרגום

* עוד בענין חשיבות בית הכנסת - לעיל ז.

[ר״ל] בכל מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל נקרא שכן רע לארץ לא: כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשכי לבי כנישתא אמר היינו דאהני להו כדאמר ר׳ יהושע בן לוי לבניה קדימו וחשיכו ועיילו לבי כנישתא כי היכי דתורכו חיי״ א״ר אחא ברבי חנינא מאי קרא: אשרי אדם שומע לי לשקד על דלתותי יום יום לשמור מזוזת פתחי וכתיב בתריה כי מוצאי מצא חיים״. אמר רב חסדא לעולם יכנס אדם שני פתחים בבית הכנסת, שני פתחים סלקא דעתך? אלא אימא שיעור שני פתחים ואחר כך יתפלל : על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא אמר ר׳ חנינא לעת מצא זו אשה שנא׳ מצא אשה מצא טוב, *במערבא כי נסיב אינש אתתא אמרי ליה הכי מצא או מוצא מצא דכתיב מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ מוצא דכתיב ומוצא אני מר ממות את האשה וגו׳ ר׳ נתן אומר לעת מצא זו תורה שנאמר כי מצאי מצא חיים וגו׳ רב נחמן בר יצחק אמר לעת מצא זו מיתה שנא׳ למות תוצאות תניא נמי הכי תשע מאות ושלשה מיני מיתה נבראו בעולם שנאמר למות תוצאות תוצאות בגימטריא הכי הוו: קשה שבכלן = אסברא, ניחא שבכלן נשיקה, אסברא דמיא כחיזרא בגבבא דעמרא דלאחורי נשרא ואיכא דאמרי כפיטורי בפי ושט נשיקה דמיא כמשחל בניתא מחלבא ר׳ יוחנן אמר לעת מצא זו קבורה א״ר חנינא מאי קרא השמחים אלי גיל ישישו כי מצאו קבר אמר רבה בר רב שילא היינו דאמרי אינשי ליבעי אינש רחמי אפילו עד זיבולא בתרייתא שלמא מר זוטרא אמר לעת מצא זה בית הכסא, אמרי במערבא הא דמר זוטרא עדיפא מכלהו . אמר ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דאמרת משמיה דרב חסדא במילי דבי כנישתא אמר ליה הכי אמר רב חסדא מאי דכתי׳ אוהב ה׳ שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב ה׳ שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות, והיינו דאמר ר׳ חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב״ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד . *ואמר אביי מרישא הוה גריסנא בגו ביתא ומצלינא בבי כנישתא, ליון דשמענא להא דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב״ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד״ לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא׳. *רבי אמי ורבי אסי אף על גב דהוו להו תליסר בי כנישתא בטבריא לא מצלו אלא ביני עמודי היכא דהוו גרסי : ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא גדול הנהנה מיגיעו (ג) יותר מירא שמים דאילו גבי ירא שמים כתיב אשרי איש ירא את ה׳ ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך *אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא ולגבי ירא שמים וטוב לך לא כתיב ביה : ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא לעולם ידור אדם במקום רבו שכל זמן ששמעי בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה והתניא אל ידור לא קשיא הא דכייף ליה הא דלא כייף ליה: אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי מנחם אמר ר׳ אמי מאי דכתי׳ ועזובי ה׳ יכלו זה המגיה ס״ת (ד) ויוצא רבי אבהו נפיק בין גברא לגברא. בעי רב פפא בין פסוקא לפסוקא מהו? רב ששת מהדר אפיה וגרים אמר אנן בדינן ואינהו בדידהו : אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום

ואפילו

[יומא סט: תענית כד: יבמות עב. סנהדרין סד.]

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ מדה בשלום נפשי מקרב לי וגו׳ מאי מדה בשלום נפשי אמר קקב״ה : (ב) שם המצויינים שם בהלכה : (ג) שם הנהנה מיגיע כפו יותר : (ד) שם זה המגיה ס״ת בשהוא פחות ויוצא: (ה) תו׳ קודם ד״ה רב שאם אינ״ל ד״ה שיעור שני פתחים פירש בקונטרס שיעור כ׳ פתחים ממש צריך להכנס לבית הכנסת שיעור רוחב כ׳ פתחים שהם מ׳ אמות אבל זה ליעו דמתחר שהוא יוצא בב״ה מה לי סמוך לפתח מה לי ליעו סמוך וכן אם היה בית הכנסת גר והיה שם רוב עם בע״ב צריך ליצא קרוב וסמוך לפתח אלא הכי פי׳ שלא יתבר להתפלל מיד בשנא בבית הכנסת אלא שיצא מעט כדי שתהייב דעתו עליו שגם זה אין דבר הגון להתפיל מיד שנראה עליו כמשוי : (ו) ד״ה רב שאם וכו׳ אומנתו הוא וכתב ותנן מסתבר :

עין משפט נר מצוה

כט א מיי׳ פ״ח מהלכות תפלה הלכה ג׳ סמג עשין יט עוש״ע או״ח סימן נ׳ סעיף ע : ל ב מיי׳ שם וסמ״ג שם עוש״ע או״ח סימן נ׳ סעיף יא : לא ג מיי׳ שם הלכה כ וסמג שם טור שו״ע או״ח שם סעיף כ : לב ד מיי׳ שם הלכה ג וסמג שם עוש״ע או״ח שם סעיף יח: לג ה ו מיי׳ פי״ב שם הלכה ע סמג שם עוש״ע או״ח סימן קמ״ו סעיף ג :

[ועי׳ תוס׳ סוטה לט. ד״ה כיון]

לד ז [טור שם] ח מיי׳ שם סמ״ג שם עוש״ע שם סעיף ב [כב אלפס כאן ובפרק הקורא את המגילה דף רע״ג] : לה ט מיי׳ פי״ג שם הלכה כה סמג שם טור ושו״ע או״ח סימן רפ״ה סעיף ג :

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ מאי דכתי׳ ואני. נ״ב נ״ל רי״ף וכל״ם אין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנאמר ואני :

[ינמות סג:] קהלת ז כ

גליון השס

גמ׳ כל העוסק בתורה כו׳ . בכי״ף איתא ומצוי בבהכ״נ : שם לעולם ידור כו׳ . מג״ל סימן תכ״ה סק״ג : שם בין פסוקא לפסוקא כו׳ . עי׳ יומא ע ע״ל בפ״י ד״ה ונא מפני : רש״י ד״ה כמשחל כו׳ כמוכך כו׳. כי מן המים משיחהו שמות כ׳ (מתרגם מן מיא שחליפה) :

נושא/מבנה

• מימרות ד״עת רצון״ הוא השעה שהציבור מתפללין • אין הקב״ה מואס בתפילתן של רבים

נושא

• תוצאות למי שיש לו בית כנסת בעירו ואינו נכנס להתפלל שם • הסבר אריכות תוחלת חיים של תושבי בבל

מבנה

△ סדרה של דרשות על הפסוק ״לעת מצא״

מבנה

סדרה של מימרות של ר׳ חייא בר אמי משמיה דעולא

[מגילה כט. ועיין שם היטב]

נושא

שנים מקרא ואחד תרגום

* מהרש״ל פירוש כאן שרשרות

נקמן דף נ:

תהלים קיב: שם קכח [מכות פ״ד מ״ח מולין מד:]

ישעיה ח